

Titlu: Laudatio romanului scriitoarei Kiki Skagen Munshi *ȘOAPTE ÎN BUCUREȘTI*
Tags: C.I.A., U.S.I.A., Securitate, Dinu C. Giurescu, rapt, Bucovina, Kiki Skagen Munshi, Dwight Eisenhower, SUA,

Alocuțiune de prezentare a romanului scriitoarei Kiki Skagen Munshi
ȘOAPTE ÎN BUCUREȘTI

Editura *Compania* și autoarea romanului *Șoapte în București*, doamna KIKI SKAGEN MUNSHI, ne-au rezervat azi, celor aici de față, evenimentul editorial al ultimului sfert de secol. Atât prin calitatea specială a autoarei, a unora dintre participanți și prin valoarea operei literare, dar, ceea ce dă nota specifică este actul de conștiință al autoarei, acela de a lăsa viitorului expresia în arta a unei experiențe aparte, trăite de combatanți americani și români, în ceea ce a fost și numim *Războiul Rece*.

Cel care vi se adresează a acceptat să rostească un *Laudatio* pentru scriitoarea KIKI SKAGEN MUNSHI și cea mai recentă operă a sa, din mai multe motive. Nu o să le pot mărturisi chiar pe toate...

În primul rând, că să-mi îndeplinesc o îndatorire de solidaritate, de respect și apreciere a profesionalismului combatantului K.S.M., care, în anii '80 ai veacului trecut se afla de cealaltă parte a invizibilelor baricade ale Războiului Rece, iar astăzi suntem aici, în fața dumneavoastră, distins auditoriu, aliați în cauza comună de promovare a unui roman, deopotrivă, dramatic, palpitant, dar mai cu seamă generator de reflecții asupra tragediilor umane, consecințe ale modului de gestiune a afacerilor politice globale, în secolul ideologiilor paroxistice și a două războaie mondiale.

Ca să nu lăsăm loc vreunei neînțelegeri, autoarea a ținut să ne mărturisească (paginile 325-326, 331, 346) că nu aparținea de „cealaltă Agenție“, cu care, uneori se intra în competiție, fiind evidentă gelozia profesională a reprezentanților C.I.A., dar și a membrilor Secției Politice, față de imensa bază relațională gestionată de Agenția pentru Informații a Statelor Unite (U.S.I.A.) la București, circa un milion de contacte, dacă statistica nu are, ca mai întotdeauna, ceva de ascuns. Dacă avem în vedere, însă, datele avansate de distinsul academician Dinu C. Giurescu, unul dintre personajele de context al romanului, putem vorbi de o cifră aproape dublă, ceea ce ar însemna că în 27 de ani o populație ce o depășea pe cea a Bucureștiului a dorit să cunoască fenomenul cultural american.

Este bine să ne reamintim ce a însemnat, ce a fost și a însemnat U.S.I.A.: un superminister global al propagandei oficiale, complet și diversificat integrate *Strategiei Securității Naționale a Statelor Unite*, ale cărei misiuni au fost definite, în anul 1953, sub autoritatea președintelui Dwight Eisenhower, apoi consacrate în *Orientarea politică fundamentală în domeniul securității naționale*, din 1956, după cum urmează (voi cita dintr-un document oficial, actualmente desecretizat și adus în România de cercetători externi ai Arhivelor Naționale):

„& 40. Informațiile din străinătate și programele asociate

- Informațiile din străinătate, schimburile culturale și de învățământ, precum și programele asociate sunt elemente vitale în aplicarea tacticilor S.U.A. Aceste programe trebuie să fie întărite din punct de vedere material. Tacticile și acțiunile S.U.A. trebuie prezentate într-o manieră care să pună în valoare obiectivele S.U.A., iar implicațiile psihologice ale acestora trebuie luate în considerare cu grijă și cu anticipație. În interpretarea dată în străinătate tacticilor și acțiunilor S.U.A., Statele Unite trebuie să se străduiască să:

- (1) **creeze** o imagine a S.U.A. care să reflecte intențiile pașnice fundamentale ale tacticilor americane, prezentând în același timp clar hotărârea noastră de a ne împotrivi agresiunii;
- (2) **delimita** acele aspecte importante ale vieții, culturii și instituțiilor S.U.A. care ar favoriza înțelegerea politicii și obiectivelor S.U.A.;
- (3) **convingă** popoarele străine că obiectivele S.U.A. vor ajuta în prezent la realizarea obiectivelor și aspirațiilor lor naționale legitime;
- (4) **demaște** scopurile și acțiunile comuniste și să contracareze corespunzător propaganda sovietică;
- (5) **încurajeze** schimbările de evoluție în cadrul sistemului sovietic, în conformitate cu obiectivele securității S.U.A. și cu aspirațiile legitime ale popoarelor din U.R.S.S.;
- (6) **asigure** popoarele-satelii de interesul permanent al S.U.A. față de reinstaurarea pașnică a independenței și libertății lor politice.

Șoapte din București este o expresie literar-artistică a celor șase obiective.

Doi dintre scriitorii români care au petrecut câte șase luni în S.U.A. în cadrul programelor U.S.I.A. au fost Adrian Păunescu și Romulus Rusan. Adrian Păunescu a fondat, după acea experiență, în 1973, *Cenaclul Flacăra*, iar Romulus Rusan ne-a oferit, în 1977, un foarte interesant jurnal de călătorie, *America ogarului cenușiu*.

Bunici și părinți ai U.S.I.A. au fost: „**Comitetul pentru coordonarea informațiilor**“ – C.O.I. (între cele două războaie mondiale).

Atribuțiile comitetului au implicat unele **sarcini speciale din domeniul războiului politic**, care au necesitat angajarea eforturilor tuturor agențiilor de informații, fapt de natură a le atinge anumite orgolii sau chiar a le face să-și manifeste ostilitatea.

Nota bene : Denominația jenantă, „Cealaltă Agenție“ are oarecare vechime!

La 13 iunie 1942, C.O.I. a devenit un organism militar, subordonat Comitetului mixt al șefilor de stat major, care încorporează și preia și denumirea de **Oficiul Serviciilor Strategice**. Inițial un institut de studii și cercetări, **compus din oameni de știință, în principal cei mai buni istorici. Între misiuni: operațiunile de război politic.**

Nota bene: În serviciile britanice și americane era atunci inflație de lume academică, avocați la conducere și mai puțini funcționari obișnuiți, dintre aceia care fac ca agențiile să și funcționeze!

Oficiul Informațiilor de Război (Office of War Information – O.W.I.)

S-a constituit concomitent cu O.S.S. în urma încetării activității C.O.I., fiind **condus de binecunoscutul scriitor și comentator radio, Elmer Davis**. Sarcina acestui oficiu constă în centralizarea informațiilor și coordonarea unitară a întregii activități de propagandă și contrapropagandă.

Elmer Davis [1890-1958] , Director, [Office of War Information](#), World War II

O secție a oficiului se ocupa de propaganda în interiorul S.U.A., iar alta, „**Foreign Information Service**“ – **F.I.S.** condus de **dramaturgul Robert Sherwood**, avea în competență războiul psihologic pe plan extern.

Robert Sherwood, Director al Foreign Information Service – F.I.S.

Nota bene: Scriitorii și oamenii de presă erau și ei la mare preț și aveau căutare pentru a ocupa posturi importante în agențiile din domeniul securității naționale.

Așa că avem suficiente temeiuri să spunem că doamna K.S.M. a continuat, și în România, cu nobil devotament, tradițiile generosului concept al diplomației publice americane și urmează exemplul angajat al unor personalități culturale de prestigiu.

„**Cealaltă Agenție**“, de care doamna K.S.M. se delimitează cu oarecare sentiment de pudoare (vezi pag. 326), acționa pe ținte individuale, prin operațiuni secrete și sub acoperiri legale ori clandestine.

Intrând în jocul purei ficțiuni sugerate de autoare cu privire la acțiunea și personajele romanului, cred, totuși, că purta oarecare invidie operativilor stației C.I.A., din moment ce, în paginile cărții, ca director al Centrului Cultural, își asuma extracția clandestină din România a unui cuplu, iar ulterior... își pune, nu fără îngrijorare, întrebarea: „Dacă o fi un agent dublu?!“

U.S.I.A., U.S.I.C.A. (din 1982, până la desființarea ca agenție independentă în 1999), acționa prin programe asociate de diplomație publică: programul V.O.A.; programul WORLDNET; programul pentru organizații civice (guvernamentale și nonguvernamentale), contacte academice („Comitetul și bursele Fulbright“), schimburi culturale, biblioteci, concerte, filme, expoziții, conferințe și alte forme de expresie „ale vieții, culturii și instituțiilor S.U.A. care ar favoriza înțelegerea politicii și obiectivelor americane“.

Ca să conchidem: U.S.I.A. avea ca ținte sufletele, mințile, opiniile. Odată acestea cucerite, celelalte veneau de la sine... Parcă așa spunea Conte Alexandre de Marenches.

După 1999, U.S.I.A. apare pe *site*-ul Departamentului de Stat printre instituțiile vetuste ale epocii Războiului Rece... Asta poate să însemne, oare, că se afla în fața auditoriului foști combatanți ai celui război, fiecare cu adevărul său, ori cu minciuna sa infailibilă?! Veți aprecia dumneavoastră!

Romanul *Șoapte în București*, rezultat al experienței autoarei ca director al Centrului Cultural al S.U.A., este scris cu real talent și cu o provocatoare forță expresivă, consacrand-o pe doamna K.S.M. în galeria personalităților pe care Agenția pentru Informații a Statelor Unite (U.S.I.A.) le-a pus în nobilul serviciu patriotic de promovare și apărare, în întreaga lume, a intereselor națiunii americane.

Primiți, distinsă doamnă profesor K.S.M., întreaga considerație pentru efortul dumneavoastră de a cunoaște România și poporul ei, căutând și valorificând nu doar vulnerabilitățile unui stat, ale un regim politic inamic, ci și construind punți de legătură atât de necesare azi, într-o lume a incertitudinilor și nesiguranței predictibile, pentru a nu fi nepregătiți în fața surprizelor viitorului.

Între profesioniștii informațiilor și ai războiului politic există un cod nescris al onoarei, care ne obligă să ne respectăm. Respectul meu pentru dumneavoastră este statomic de peste trei decenii. Am în vedere locurile, dar și momentele fierbinți ale altor misiuni pe care le-ați îndeplinit cu succes și unde nu se puteau afla decât ofițeri de mare calibru, înțelepciune și echilibru ai Agenției.

Factul notabil al respectului ce ni-l datorăm nu împiedica cu nimic a înțelege și aprecia corect, ca așa cum adversarii de ieri sunt aliații de azi, viitorul, dacă nu vom fi vigilenți, poate schimba, iarăși, rolurile.

Important este că națiunile noastre se cunosc mai bine între ele, fiindu-le străină superficialitatea abordărilor conjuncturale ale politicianilor, dintr-o parte sau alta, și le repugnă, deopotrivă, cenzura instituțiilor care trăiesc mai mult pentru a-și justifica risipa făcută bugetelor publice prin aplicarea de etichete „politically correct“, „politically incorrect“, „good boy“, „beed boy“.

Onorat auditoriu,

De multă vreme nu am mai citit cu atât interes o carte. Asta și pentru că am descoperit nu puține lucruri în comun cu autoarea romanului. Inclusiv cunoștințe comune. Sunt prezente și aici nume grele, personalități cu reputație în cercuri importante, din țară sau străinătate. Nu chiar toți știm unii de alții. Nu toți îmi sunt și cunoștințe personale, fiindcă locul unora este doar în memoria secretă și așa va rămâne, pentru totdeauna! (Aici îmi place și mă avantajează ideea perei ficțiuni în ceea ce privește personajele romanului, dar și dintre cele prezente!).

Aflu din carte că, o vreme, am fost aproape vecini în același cartier și că, de pe lângă Foișorul de Foc, ne trezea dimineața același cocoș. Așa este, auzeam și eu cocoșul. Undeva se va crede că spun ceva cu vreun tâlc. E treaba lor! Doamna K.S.M. ne mărturisește că îndrăgește caii și are o pasiune ardentă pentru călărie. Eu... nu am primit brevetul în contraspionaj până nu am obținut licența în echitație! Acum suntem autori publicați de aceeași editură. O mai urma ceva?!

Din lumea din care venim, oricând putem avea parte de ceva neprevăzut. Apoi o să ne lamentăm că trebuia să ne fie predictibil! Să trecem, însă, la lucruri cu mai mare relevanță pentru prezentarea cărții.

În comun cu autoarea am, înainte de toate, unitatea de percepție asupra chestiunilor fundamentale care dau substanță volumului, asupra căruia sunt onorat să refer în selecta companie a domnului profesor Ion Scurtu. Autoarea, o observatoare exigentă a faptelor de istorie socială, înzestrată cu un profund și rafinat spirit analitic, realizează, în paragrafe concise, numai cu cuvintele și expresiile de stil strict necesare, un tablou complet, obiectiv și folositor înțelegerii realităților din șase decenii, în care peste oamenii din aceasta parte de lume, numită România, s-au abătut, năpastă după năpastă: frângerea și dezmembrarea corpului statal al sufletului națiunii – rapturile Basarabiei, Nordului Bucovinei, Cadriilaterului și a nord-vestului Ardealului, războiul, ocupația străină, foametea, stalinizarea, distrugerea proprietății rurale, comunizarea mijloacelor de producție.

A apărut și o rază de speranță, a fost și un deceniu al „deschiderilor“ – descris de academicienii Dinu C. Giurescu și Mircea Malița în cartea lor *Zid de pace, turnuri de frăție*. Ce frumos, cât de sugestiv! Am intrat, apoi, pe spirala declinului și a prăbușirii mitului, a tot ceea ce s-a întemeiat, cu imense sacrificii umane, pe doctrine utopice.

În paginile 190-193 ale romanului se amintește de partidul care are prea mare putere, dar nu o folosește înțelept și de faptul că nimic nu se mișca și nu se putea obține fără relații, fără mită. „Cunoști pe cineva care poate să...?“ „Ai pe cineva la București care știe...“ Și pe mine m-au descoperit atunci zeci de neamuri, de care nu auzisem vreodată! Azi este, oare, altfel? În noua eră a speranțelor ne-am trezit dintr-o dată deposedați de aproape întreg patrimoniul public și în fiecare an decontăm incompetență și corupție guvernamentală de vreo 10-15 miliarde euro.

O paranteză. Auzim mereu cum se lamentează guvernul că nu s-a colectat decât jumătate din ceea ce se cuvine bugetului public. Care-i problema, acei bani există, se știe unde sunt, cine-i datorează, dar de ce nu sunt colectați? În ultimă instanță, de ce nu se mai înființează încă un minister al bugetului, să colecteze și cealaltă jumătate? De ce nu gândește guvernul așa și preferă lamentarea?! Fiindcă acei bani se colectează... dar nu la buget!

La pagina 238, personajul principal are replica: „E mai rău ca niciodată...“ Asta spune și azi, în sondaje, majoritatea. Oricine știe că în democrație majoritatea contează și nu pseudo-elitele politice invalide susținute de cârji străine. Subiecte care au ridicat, în acel deceniu al speranțelor, în topul interesului public scriitori, scenariști, regizori, dramaturgi, personalități din alte domenii și creațiile lor (*Delirul* și *Cel mai iubit dintre pământeni* – Marin Preda; scrieri ale lui Augustin Buzura; filme ca *Puterea și adevărul*, *Lumini și umbre*, *A 25 oră*, multe opere teatrale ș.a.), care au întreținut iluzii și alimentat optimismul, se regăsesc, cu sau fără nuanțări, și în *Șoapte din București*.

Vă mulțumim distinsă doamnă K.S.M, că dumneavoastră, din cealaltă jumătate a planetei, veniți să ne ajutați să ne reamintim trecutul. Poate că așa vom reflecta mai temeinic cum să ne pregătim viitorul. Romanul ne poartă pe meleaguri bucovinene, transilvănene, din Oltenia domnească, pe la biserici și mănăstiri din nordul Moldovei, dar și pe la cele din București și împrejurimi. Întreaga Românie a avut parte de același atent și cuprinzător interes din partea ofițerilor din serviciul diplomatic american, specializați în cercetarea de teren“. Acești profesioniști reductabili ai fascinantei lumi a informațiilor nu au creat și nu au operat cu clișee în ceea ce au transmis Departamentului de Stat. Dacă or fi fost excepții, și cu o rată de probabilitate au fost, căci pe unele le-am aflat la timpul lor, ele nu au făcut, ci, dimpotrivă, au întărit regula.

De aceea suntem surprinși când politicieni/oficiali străini, nu mulți, dar influenți și unii, la rândul lor, influențați, preferă cunoașterii profunde a României, niște clișee superficiale, departe de a oferi satisfacție, ori de a arăta respect față de onestitatea profesională a diplomaților din Serviciul Informațiilor Străine.

Parte mare de vină este a noastră. În pofida repetatelor tentative, România nu a avut niciodată o U.S.I.A., iar instituțiile care au complinit această imperioasă necesitate națională nu aveau cum să cuprindă și să susțină un angajament de asemenea anvergură. Apoi, nici nu era, explicit, misiunea lor. Dacă în 1920, Marea Britanie, America și Franța erau convinse că Romania primise, în mod just, noi frontiere, chiar dacă nu toate cele convenite, peste numai șapte ani, revizionisții, cu o puternică propagandă, au făcut să încolțească sămânța îndoielii și ea rodește și azi.

Șapte în București este gândită și scrisă românește. Impresia aceasta sper că nu o datorăm unui merit de excepție al echipei de traducere. Șapte ani petrecuți în misiuni oficiale în România, alți ani de studii, cercetare, elaborare și susținere a doctoratului își spun cuvântul. James Jesus Angleton, șeful Contraspionajului C.I.A., din anii 1954-1975, dacă ar mai fi în viață, ar bănui autoarea de sindromul loialității divizate. Dar, am auzit că asta chiar s-a întâmplat cuiva, destul de recent. Sper că nu este adevărat, dar de la vestalele vigilenței ne putem aștepta la astfel de excese de zel.

Înțelegerea subtilităților și sensibilităților sufletului românilor din Bucovina, prima provincie istorică revenită, după Primul Război Mondial, sub Coroana Regatului României, dar și prima răpită înaintea celui de Al Doilea Război Mondial, este un punct forte al operei autoarei. Bucovina, Transilvania, Maramureșul, Crișana, Banatul, Dobrogea sunt ținuturi istorice românești cu o puternică marcă de identitate, spații multiculturale de confluență a imperiilor și pline de învățăminte istorice. Multiculturalismul din America este, în liniile sale generale, exceptând chestiunea indigenilor, rezultatul unei uniuni consensuale. Cel puțin, asta este înțelegerea mea. Dacă trebuie, să fiu corectat. Multiculturalismul din România este rezultatul unui lung șir de dominații imperiale, rapturi teritoriale și strămutări de populații. De aceea suntem sensibili și suspicioși când sunt exagerate diferențele specifice ale etniei, în dauna genului proxim al cetățeniei. Și în această chestiune sensibilă, „*mecanisme de propagandă cu sau fără naționalitate asumată*“ au acreditat, cu oarecare succes, clișee care nu aduc și nu consolidează încrederea, nu aduc progres în relațiile internaționale, și așa destul de încălcite și impredictibile. Ni se repetă, în acest fel, premisele unor evenimente din istorie ale căror răni încă nu ni s-au vindecat. Autoarea romanului a identificat asemenea răni, dar cum acestea nu sunt de domeniul „purei ficțiuni“, ele rămân doar suferința noastră. Și de ce nu? În definitiv, suferința este un sentiment profund intim.

La 20 septembrie 1918, președintele Woodrow Wilson a înțeles *Suferințele din Ardeal*, iar cartea cu acest titlu a profesorului Vasile Stoica, primit de șeful Executivului American, odată cu *Thomas Massaryk, Ignacy Jan Paderewski și H. Hinkovici* (viitorii lideri ai Cehoslovaciei, Poloniei sau Serbiei...) a fost primită în curcile politice de la Washington ca *Manifest al Unității Naționale și Teritoriale a Românilor*. Non-ficțiunea „cea mai tare“ din romanul *Șapte în București*, scris într-un cod cu mai multe chei, ar putea redeschide interesul secțiilor istorice ale unor agenții care au concurat aici U.S.I.A. și C.I.A. Nu o spun ca să lansez o invitație în acest sens, dar „*verișorilor dumneavoastră, mai mari, de la Londra*“ (și nu doar lor!) s-ar putea să le vină niscaiva idei. După americanii Milton Lehrer, David Funderburk și Larry Watts, doi dintre ei și autori cu operă de cercetare academică asupra unor chestiuni fundamentale ale istoriei noastre, K.S.M. vine cu altă abordare a realităților românești, cea a culegătorului de istorie orală, dar care își disimulează recolta, printre filele unui jurnal personal, încredințându-ne că totul este pură ficțiune și că nici un personaj nu a existat în realitate. O glumă sau o stratagemă?

Nu putem spune că sunt personaje fictive: Ion Miclea, fotograful (p. 140); Iliescu, conducătorul epurării intelectualilor (p. 150); doamna Goga (p. 213); Johnny Răducanu (p. 282); profesorul Constantin, fiul unui istoric, la rândul său fiu tot al unui istoric (p. 305) ș.a., evocați în paginile cărții. Nu este un personaj fictiv nici ofițerul de securitate „Antonescu“ (p. 203 ș. a.), vânătorul de spioni americani, care o luase în cătare pe asistenta atașatului militar. (Dacă vom înființa un Club al veteranilor serviciului de contraspionaj S.U.A., am putea continua acolo lista, la o bursa a pariurilor, într-un concurs „Cu mască și fără mască“ sau „Recunoașteți personajul?!“)

Secretul rețetei americane de scriere a unei cărți de succes stă în deprinderea de a face ca cititorul să vizualizeze narațiunea. Ei bine, această carte poate deveni scenariul unui mare film. (Am povestit intriga romanului unei doamne, care asemenea personajului Mihai Sârbu, deși evreică, are o biografie legendată, ca româncă. În cazul doamnei nu pare a fi o afacere suspectă de spionaj, regizată de vreun Jacob Eichman de la

N.K.V.D., ci chiar de un caz de adopție. Dar, cum a făcut cu această biografie o carieră de 30 de ani în Securitate, mai poți să fii sigur?! Când i-am spus că eroii principali sunt doi români și un evreu legendat, cu acte în regulă, ca român, ce credeți că mi-a zis? „*Dacă este și un personaj Mendl, rebotezat Mihai, atunci atenție cum prezentați cartea, căci, sigur, se va găsi un sponsor important pentru un mare film, iar filmul are nevoie de consultant!*”). Sunt departe de a dori să mă opresc, dar am abuzat de timpul și răbdarea dumneavoastră.

Am făcut, de la început, precizarea că tot ceea ce spun aici este un *laudatio*. Unul binemeritat. Doamna KSM s-a îndrăgostit de România, nutrește gânduri bune pentru oamenii țării. Iar Securitatea... Nu ar fi bine să o spun eu, dar nu iese rău, deloc! Cartea are și porți deschise provocărilor polemice, dar nu le trec pragul. Nu mă refer nici la calitatea și sistemul axiologic al personajelor, fiindcă sistemul meu de valori nu-mi îngăduie să-mi judec semenii, victime ale erorilor istoriei. Regret că nu am în dotarea intelectuală mijlocul care să-mi facă accesibile ingredientele care dau savoare lecturii textului original al romanului.

Mulțumesc *Compania!* Felicitări doamnă K.S.M.! Dorința și urările mele sunt ca versiunea pentru America a *Șoaptelor din București* să bulverseze topul cărților de mare succes, iar o nouă ediție să poarte pe coperta această siglă și logo-ul ei.

București, 11 iunie 2014

General brg. (rez.) Aurel I. Rogoian

